

Impacte de les recomanacions sobre el Tractament de la Violència Masclista als Mitjans de Comunicació

Mavi Carrasco Rocamora

Marta Corcoy Rius

Montserrat Puig Mollet

Elena Riera Salazar

Associació de Dones Periodistes de Catalunya

Desembre de 2012

Amb el suport de:

Índex

Impacte de les Recomanacions sobre el Tractament de la Violència Masclista als Mitjans de Comunicació: com trencar amb la invisibilitat i l'efecte mirall o imitació:

- **Metodologia del projecte**
- **Període**
- **Base de dades**

- 1. Introducció. Aspectes tècnics de les informacions**
- 2. Gèneres**
- 3. Informacions. Contingut redaccional**
- 4. Els titulars**
- 5. Conclusions**
- 6. Annex**

Impacte de les Recomanacions sobre el Tractament de la Violència Masclista als Mitjans de Comunicació: com trencar amb la invisibilitat i l'efecte mirall o imitació

L'any 2004 el Col·legi de Periodistes de Catalunya i la Regidoria de les Dones de l'Ajuntament de Barcelona varen elaborar unes Recomanacions sobre el Tractament de la Violència de Gènere als programes informatius i d'entreteniment als Mitjans de Comunicació, a partir d'una comissió constituïda a l'efecte.

Aquestes recomanacions es van actualitzar el 2009. A tal efecte es va crear una comissió formada per les entitats que ja van participar l'any 2004 a la qual s'hi han sumat l'Àrea d'Igualtat i Ciutadania de la Diputació de Barcelona (creada el 2004), el Programa de Seguretat contra la Violència Masclista del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació (creat el 2007) i l'Observatori de les Dones en els Mitjans de Comunicació.

El document vigent conté 15 punts que incideixen essencialment en l'obtenció de la notícia, en la redacció, el llenguatge, els rols i el context en què cal elaborar les informacions sobre violència de gènere.

Les recomanacions també incideixen en el canvi legislatiu produït des de l'any 2004 amb la Llei 5/2008 del dret de les dones a eradicar la violència masclista que estableix la definició de violència masclista.

Des de l'Associació de Dones Periodistes, cada any, des del 2006, fem l'anàlisi sobre com els mitjans de comunicació han aplicat en el seu dia a dia informatiu aquestes recomanacions i com informen sobre la violència masclista. Tot seguit mostrem la metodologia i els resultats del 2012, el setè any consecutiu de l'anàlisi.

Metodologia del projecte

Amb la intenció d'analitzar el tractament informatiu i fer una mirada comparativa sobre com s'han aplicat aquestes recomanacions, hem escollit cinc mitjans de comunicació de caire generalista. També hem fet una mirada a una mostra de digitals, no observant canvis significatius en el tractament. Els mitjans que formen part de l'anàlisi són els següents:

EL PUNT AVUI

EI PERIÓDICO DE CATALUNYA

EL PAÍS

LA VANGUARDIA

PÚBLICO (Gener 2012)

EI MUNDO (setembre 2012)

Període

El període analitzat ha estat l'any 2012, els mesos de gener i setembre respectivament, igual que en les anteriors investigacions.

Base de dades

Hem creat una base de dades en la qual hem introduït els ítems necessaris per fer l'anàlisi, a partir de les principals recomanacions sobre el Tractament de la Violència de Gènere en els Mitjans de Comunicació.

Són els següents:

- Títol sencer de la notícia.
- Dia de la setmana, mes i any en què s'ha publicat.
- Secció.
- Pàgina.
- Ubicació de la notícia.
- Evolució i extensió de les informacions.
- Gèneres periodístics.
- Opinió. Tipus.
- Informació. Tipus.
- Víctimes i agressors, origen, anonimat. On s'informa sobre aquests aspectes. El fet migratori.
- Fotografia. Tipus.
- Gràfics. Estadístiques.

- Contingut de la informació. Protagonistes
- Antecedents
- Consulta fonts. Tipus de fonts.
- Contextualització de la informació.
- Lèxic i estereotips.
- Al voltant del fenomen.

Un cop elaborada i completada aquesta base de dades, s'han processat els resultats en un programa informàtic.

S'han extret les dades que són susceptibles de ser presentades amb gràfics o taules i les oferim amb els corresponents comentaris o interpretacions que se'n deriven i la resta es tracta de forma qualitativa.

Finalment presentem les conclusions de la investigació corresponent a l'any 2012.

1. INTRODUCCIÓ

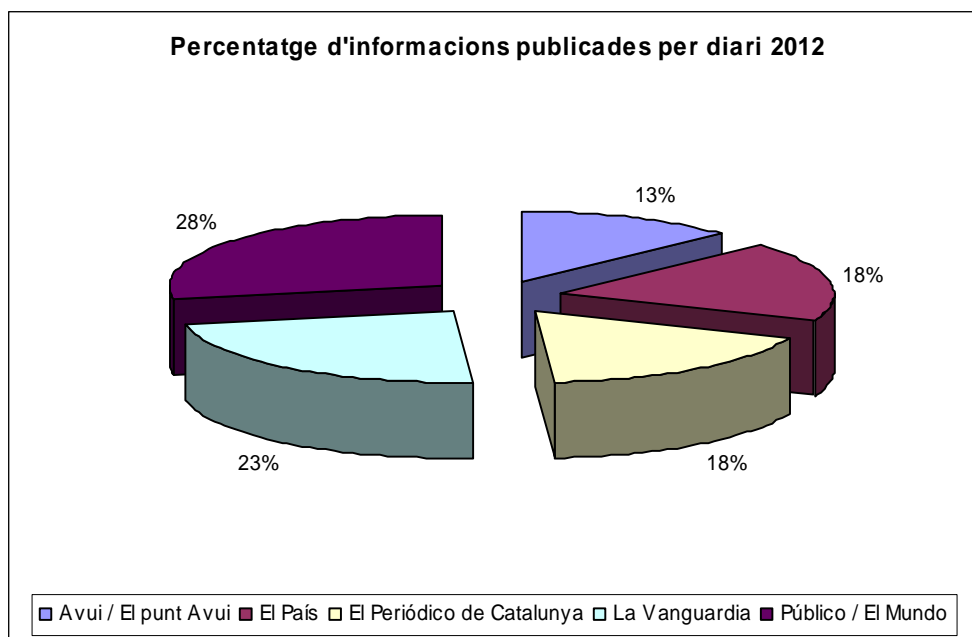
De la mostra escollida (veure metodologia) hem obtingut 130 unitats informatives. Això suposa un augment del 7% en el nombre d'unitats informatives o informacions publicades respecte l'any 2011. És a dir, que com a mitjana cada diari ha publicat 26 notícies.

Aquest any, hem afegit a la mostra el diari *El Mundo*, donat que el *Público* va desaparèixer a finals de febrer de 2012. Del primer només hem analitzat el mes de setembre per poder completar els dos mesos per any analitzat per diari. Per tant, del segon, *Público*, el mes de gener. D'aquesta manera, malgrat que són dues capçaleres diferents i de línies editorials també diferents, funcionaran, estadísticament, com un de sol. Només en alguns dels casos el comptarem per separat, com especificarem oportunament.

El nombre d'unitats informatives sobre violència masclista que publica cadascun dels diaris, ens ofereixen sens dubte una idea més encertada de la importància que cada mitjà dedica a aquest tipus d'informacions.

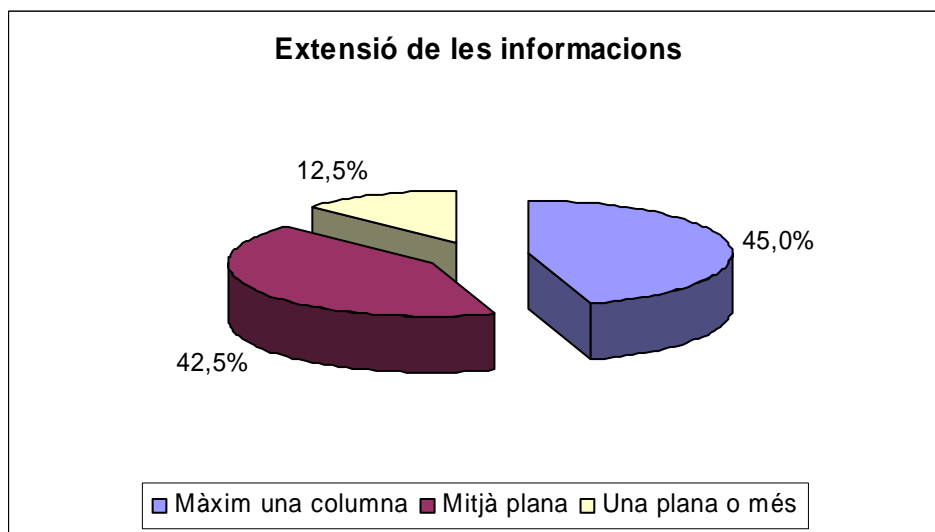
Informacions publicades

De les 130 unitats informatives, tal i com es pot apreciar en el següent gràfic, el 18% pertanyen al diari El País; el 23%, a La Vanguardia; el 18%, a El Periódico de Catalunya; el 13% pertanyen al diari El Punt AVUI; i, els diaris Público i El Mundo sumen el 28%.

Ara bé, el diari Público, del qual només hem analitzat el mes de gener, representa un 25% del total de les 130 unitats informatives publicades. El Mundo, del qual només s'ha analitzat el mes de setembre, representa el 3% de les informacions referides a violència masclista, en números absoluts, 4 notícies. Cal dir, però que aquesta dada no està gaire allunyada de la del nombre total d'unitats informatives publicades per la resta de diaris en el mes de setembre. Dit d'una altra manera, el gruix de les unitats informatives sobre violència contra les dones es van publicar durant el mes de gener, degut, en gran part, pel tràgic començament d'any que es va patir i perquè en alguns casos al començar l'any es publiquen balanços amb dades de l'any anterior facilitades per les administracions i/o institucions.

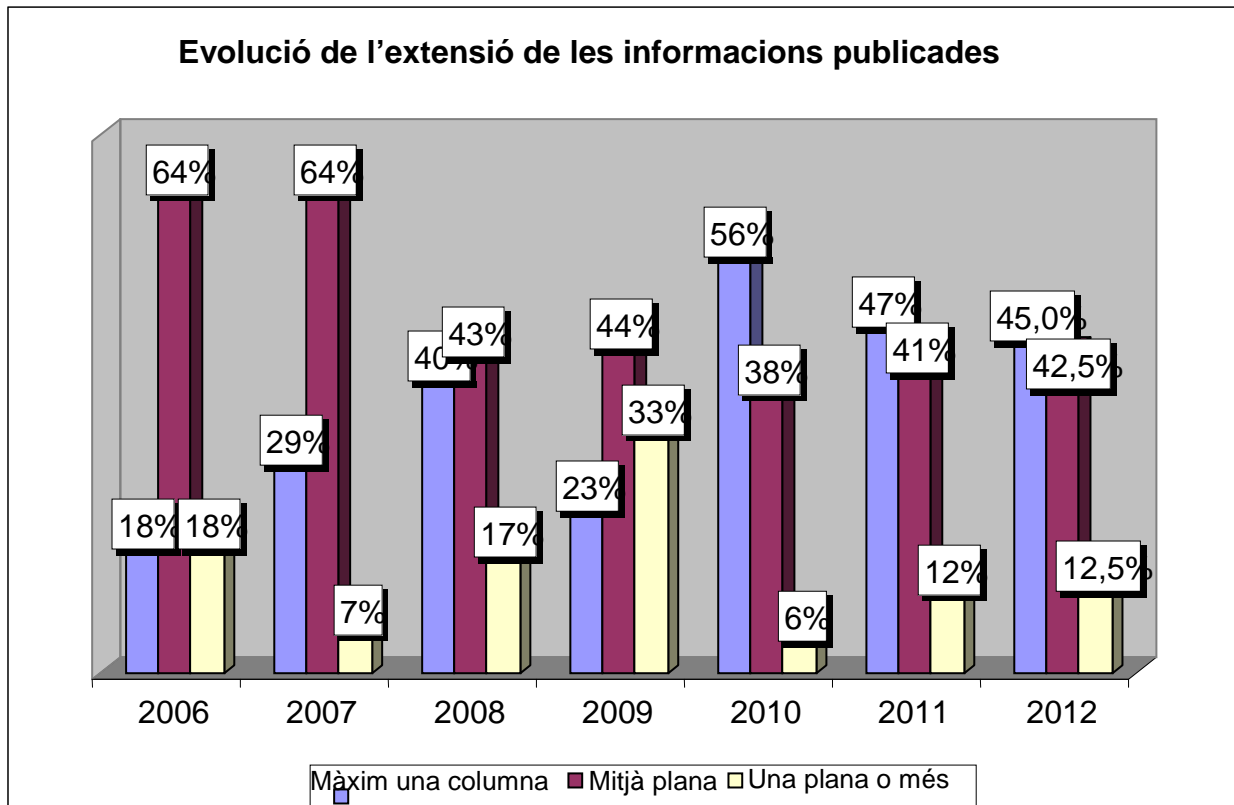
1.1 Extensions i ubicació de les unitats informatives

A l'any 2012, El 45% de les informacions ocupen com a molt una columna. En números absoluts aquestes sumen 54 notícies. Si tenim en compte que 61 notícies tracten estrictament d'un nou cas de maltractament, podem dir que gairebé el 89% d'aquests nous casos es publiquen com a breus.

Les unitats informatives de més d'una plana representen el 12'5%. Les informacions d'una plana o més acostumen a ser, no tant una descripció del crim, sinó reportatges de sensibilització, balanços anuals de qüestions judicials, o reportatges en positiu sobre la violència vers les dones i com se'n pot sortir.

Amb el següent gràfic podem observar com la tendència marcada en anys anteriors s'estabilitza.

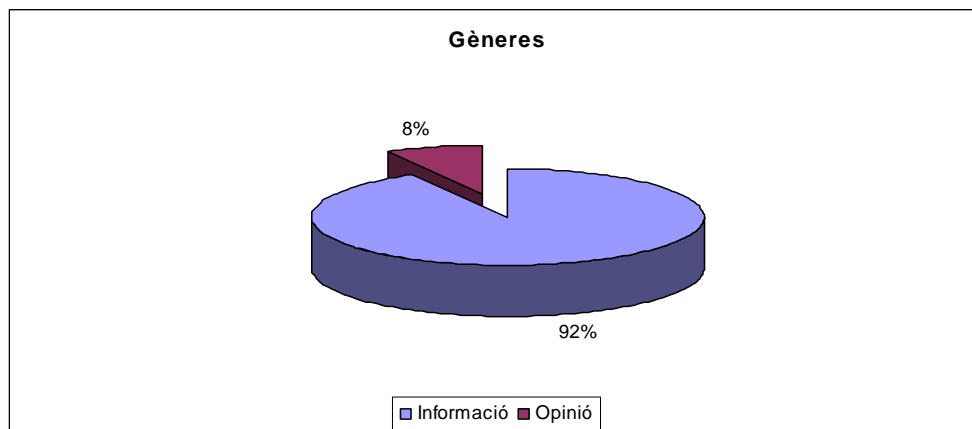
Al llarg dels set anys d'anàlisi continuada veiem com es confirma la hipòtesi inicial de la qual partíem des de l'ADPC: les informacions curtes es consoliden en un percentatge proper al 50%, en canvi les més llargues o reportatges de balanç es queden els dos últims anys en un percentatge baix: 12%. Esmentar també que els anys 2011 i 2012 presenten uns resultats similars i una mateixa tendència informativa.

Respecte a la pàgina on s'ubiquen les informacions no hem detectat cap dada significativa a destacar. Tampoc és significatiu el dia de la setmana en què es publiquen, ja que responen més a l'actualitat.

4 Informacions sobre aquesta temàtica es van destacar a la portada del diari: 2 al *Público* i 2 al *El País*. Totes 4 durant el mes de gener que com hem comentat abans va ser un mes tràgic amb moltes víctimes i allò rellevant, per tant, era l'acumulació en molt pocs dies de diversos casos amb desenllaç de mort.

2. GÈNERES

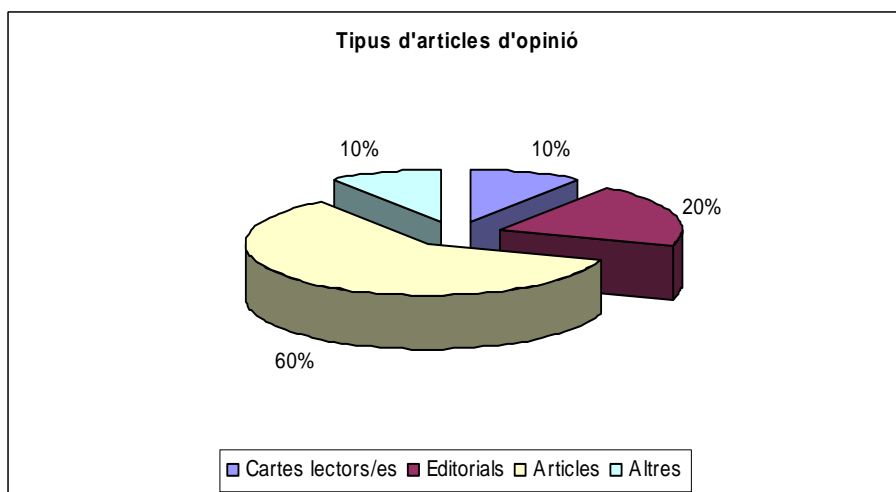
El **gènere** altament utilitzat (veure gràfic) en les unitats informatives analitzades és el purament informatiu.

I a més, en tots els anys analitzats (2006 – 2012), la proporció s'ha mantingut. El gènere purament informatiu se situa al voltant del 90%, i l'opinió no supera el 10%.

2.1 OPINIÓ

En els mesos analitzats de gener i setembre hem trobat 10 articles d'opinió que representen el 8% de les unitats informatives. El 80% d'aquestes articles es van publicar al mes de gener: dues editorials, una carta al director i la resta, articles d'opinió.

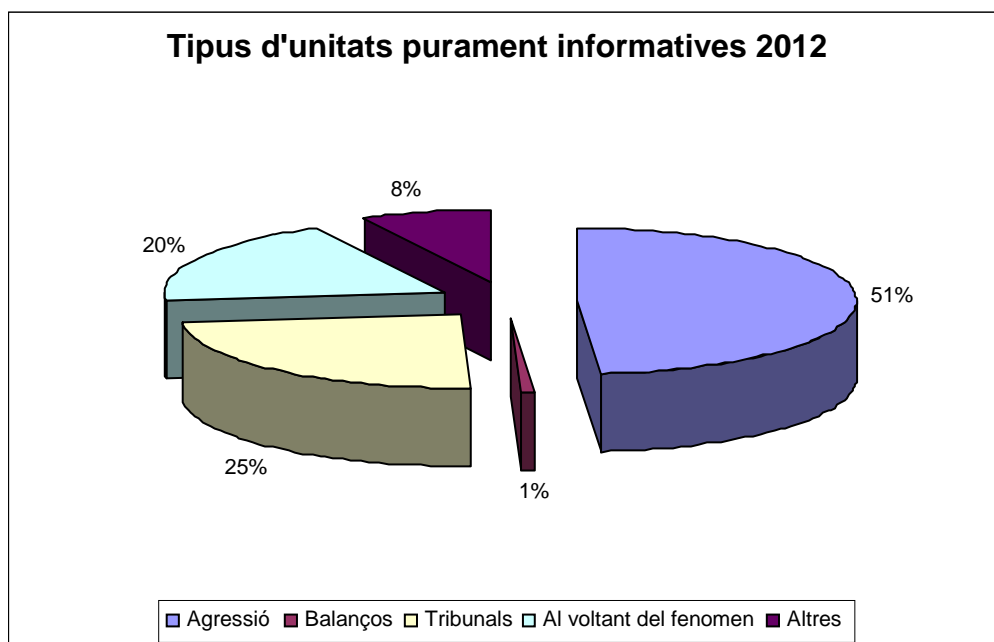
El diari que més opinió ha publicat és Público juntament amb El Periódico de Catalunya amb 3 notícies cadascun (30% respectivament); seguit de La Vanguardia amb 2 (20%); i, tant sols un article publicat El País (10%), que a més correspon a una carta al director, i El Punt Avui (10%).

2.2 INFORMACIONS

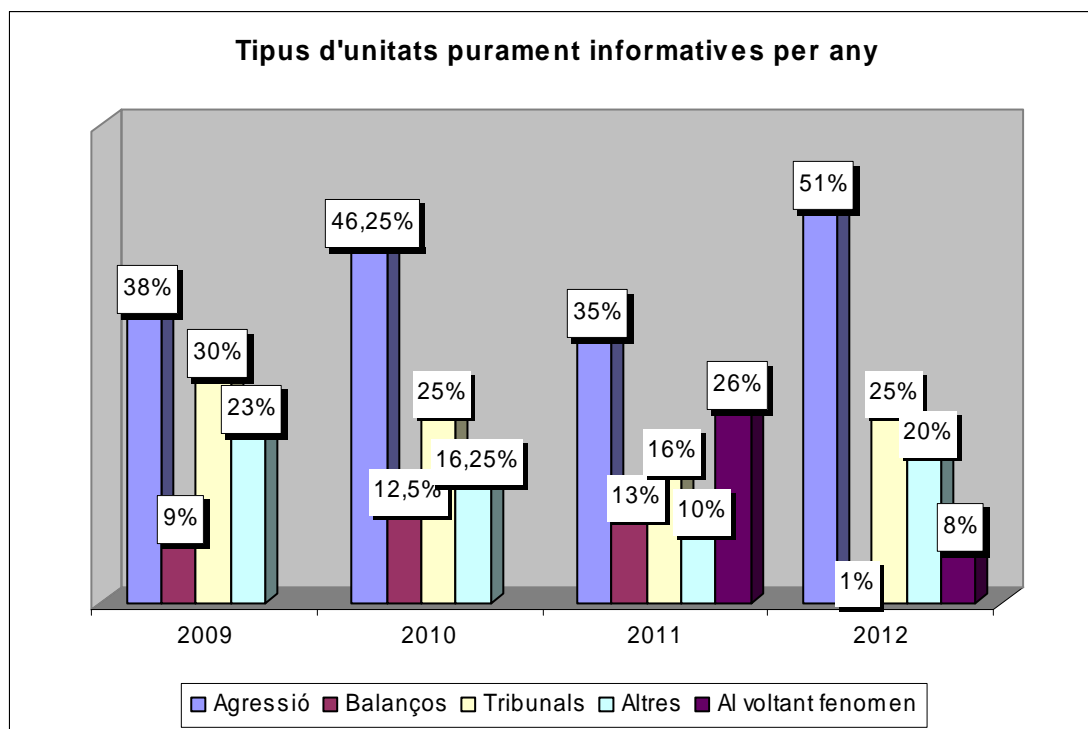
Les unitats purament informatives publicades a l'any 2012 són 120 i representen el 92% del total.

Aquestes informacions les podem classificar de la següent manera.

- Agressions= només descriptives del fet ocorregut
- Balanços= informacions més elaborades que ofereixen dades generals de l'evolució de la violència masclista, comparatives, origen del fenomen o altres elements que poden invitar a la reflexió o a la sensibilització i conscienciació a partir d'explicar casos o opinions de persones expertes
- Tribunals = judicis, detencions, seguiments de casos, informacions de fonts judicials, explicacions sobre l'aplicació de la llei...
- Altres = reaccions/ decisions polítiques a nivell local, autonòmic, estatal o europeu.
- Al voltant del fenomen: engloba aquelles informacions relacionades amb el tema de la violència com ara manifestacions de rebuig, violència a altres països, iniciatives ciutadanes, cinema, televisió, dificultats per trobar feina per a les dones que han patit una situació de violència, dones que expliquen la seva experiència... Les informacions sobre "els fets de violència" actualment acostumen a ser, com hem vist abans, notícies breus, i es limiten a ressenyar els fets, en molts casos sense citar ni les fonts. I en canvi han crescut les unitats informatives que es fan ressò d'aspectes derivats de la violència.

Podem observar com les informacions que més es publiquen són aquelles que fan referència a fets concrets d'agressions, assassinats,... etc.. I com hem comentat anteriorment acostumen a ser breus.

A més, també hem trobat notícies que podríem considerar que formen part del grup de “seguiment dels casos”. N’hi ha de dos tipus: les informacions de judicis o sentències de casos considerats mediàtics o de casos que s’han produït en els darrers dies. Tot i que, en la majoria de casos, i suposem que per una economia de l’espai, la informació sobre un nou aspecte referit a l’evolució del cas anterior es dóna en la unitat informativa en què s’informa d’un nou cas. Dit d’una altra manera: la unitat informativa explica el nou cas d’agressió i afegeix com a “background” o informació complementària el què ha passat amb el cas de fa un parell de dies...

Les informacions en positiu, afortunadament, es continuen publicant. Ens referim a Informacions que mostren com es pot sortir de la xacra de la violència. Un exemple d’això: *"No tenía vida y ahora tengo sueños"* (avantítol: *las supervivientes del maltrato*. Subtítol: *Mujeres que lograron escapar de la violencia animan a plantar cara*, publicada per El País el 4 de gener de 2012).

D’altra banda, i com fet a valorar negativament, si bé cada cop és menys habitual i gairebé residual, encara podem trobar informacions amb un **ús excessiu d’adjectius** que l’únic que fan es dramatitzar encara més els fets, amb expressions com “duro cautiverio”,

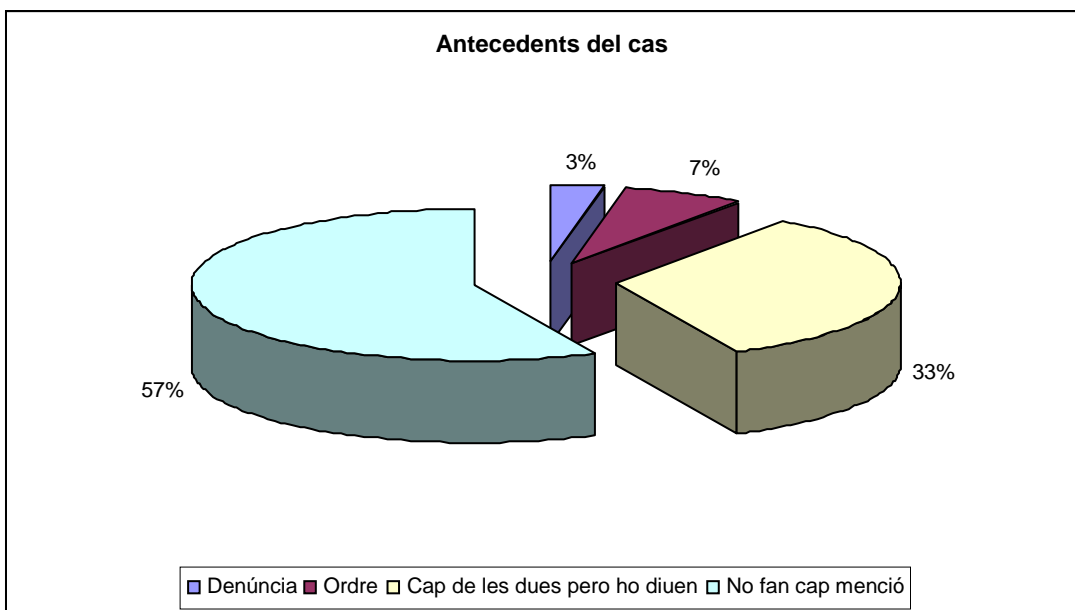
“*brutales palizas*”, “*tortura cruel*”, que es van publicar en una mateixa frase d’una notícia publicada el 3 de gener a El País. O, unitats informatives en les quals es pretén **justificar l’acció de l’agressor**, a partir d’afegir-hi conceptualitzacions com per exemple que l’agressor tenia problemes psicològics (6/01/12 - El Periódico; 20/01/2012 – La Vanguardia; 14/01/12 – El País) ; era drogoaddicte (14/01/12 – El País; era conflictiu i tenia problemes (6/01/2012 – El País); que hi havia problemes de parella i/o la crisi (10/09/2012 – El País).

Finalment, encara trobem notícies que recullen **opinions del carrer** que poden influir negativament en la possibilitat que una situació de maltractament pugui acabar i acabar bé per a la víctima: com per exemple comentaris de l’estil que *res serveix per aturar els atacs masclistes, ni l’acció policial ni judicial* (2/01/2012 – El Punt AVUI).

2.2.1 La víctima i l’agressor. Antecedents. Origen. Anonimat. Conseqüències per a l’agressor

De les informacions susceptibles de recollir dades sobre la víctima i l’agressor (que acostumen a ser les de tipus Agressió i algunes de Tribunals), el 57% no presenten cap tipus de menció a antecedents del cas, com per exemple el fet que la víctima ha denunciat o si tenia un ordre d’allunyament.

Observem el següent gràfic

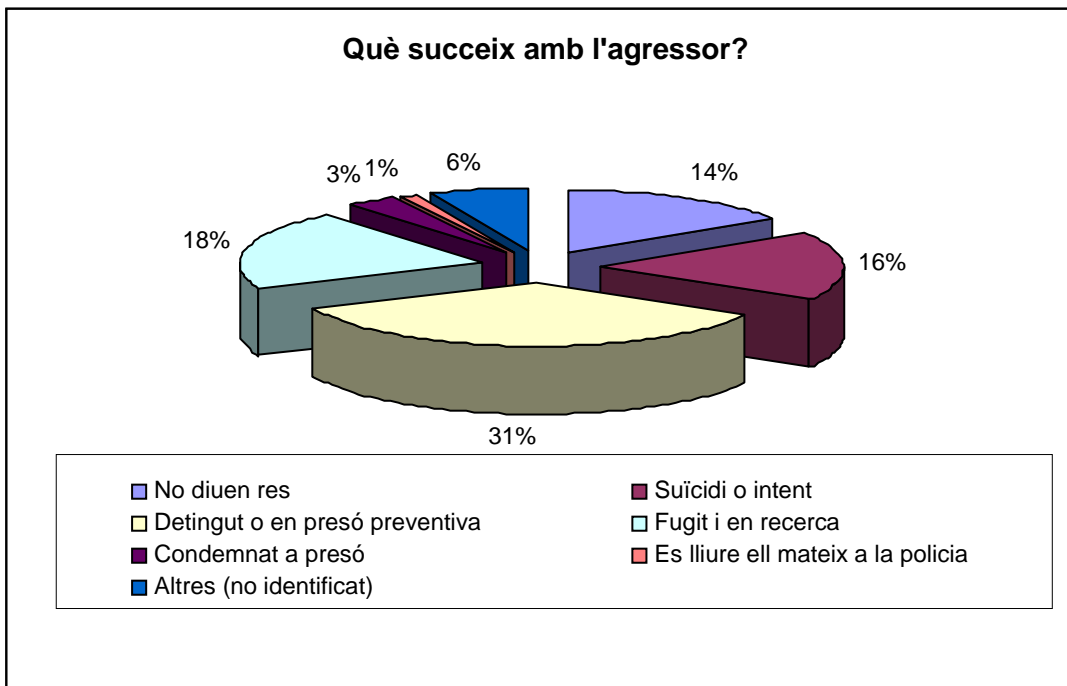
Un 43% de les informacions informen sobre si aquestes dones havien presentat denúncia prèvia o no, així com si hi ha un ordre d’allunyament. Donar aquestes dades és important

ja que ajuda a veure la necessitat de treure el problema fora i sensibilitzar la ciutadania. Segons dades del Consejo General del Poder Judicial, des del 2007, any en què es va començar a recollir l'estadística referida a les denúncies i a les renúncies, els jutjats espanyols en aquests cinc anys han registrat un total de 735.730 denúncies: una mitjana de 360 diàries i en un 11,5% dels casos les dones han renunciat a continuar el procés fet que ha crescut a partir del 2009.

Conseqüències

Ens ha sorprès gratament que el 86% de les informacions susceptibles de recollir aquestes dades (les corresponents als casos pròpiament dit d'agressions, les del seguiment d'algun d'ells i algunes de tribunals), expliquen què ha passat amb l'agressor.

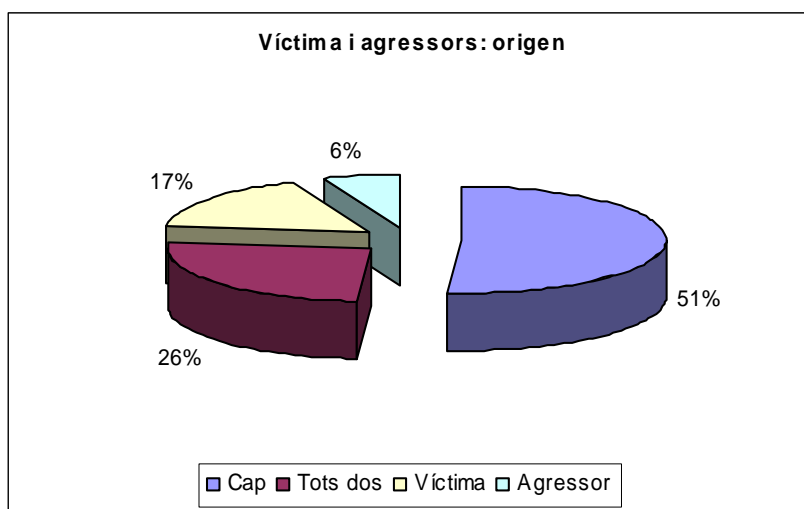
Observem el gràfic

Creiem positiu el fet que es parla de la detenció i/o posterior condemna en un percentatge important d'un 31%. També volem destacar el fet que s'informi en un 16% de casos en què l'agressor se suïcida o s'intenta suïcidar.

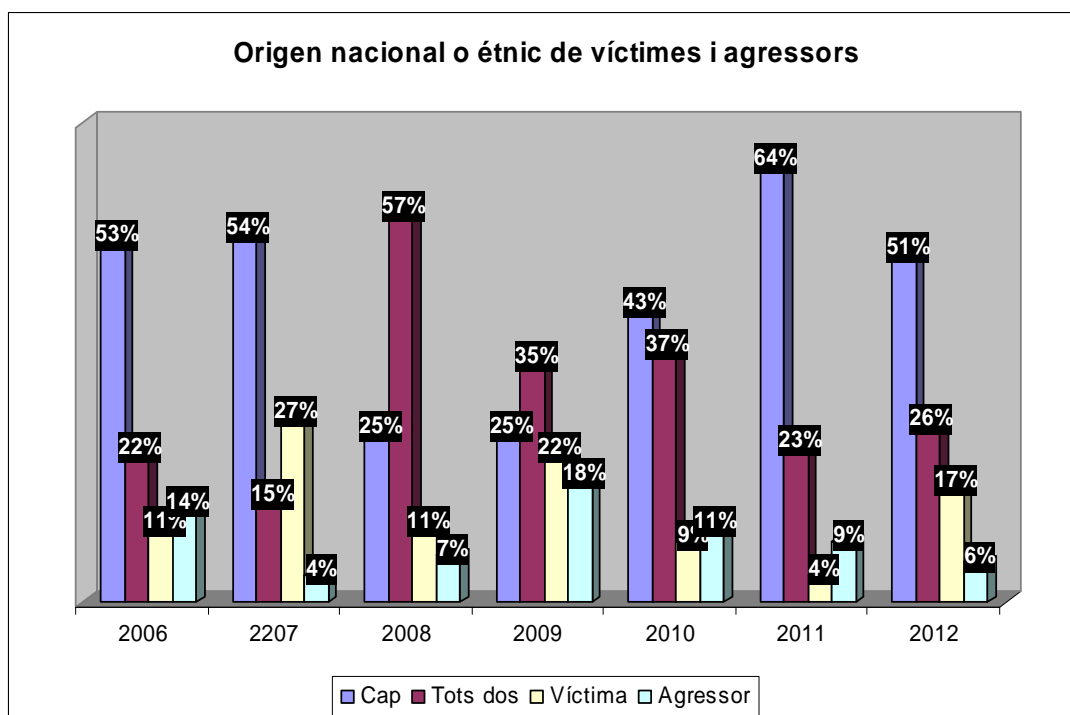
El fet migratori

Observem el següent gràfic

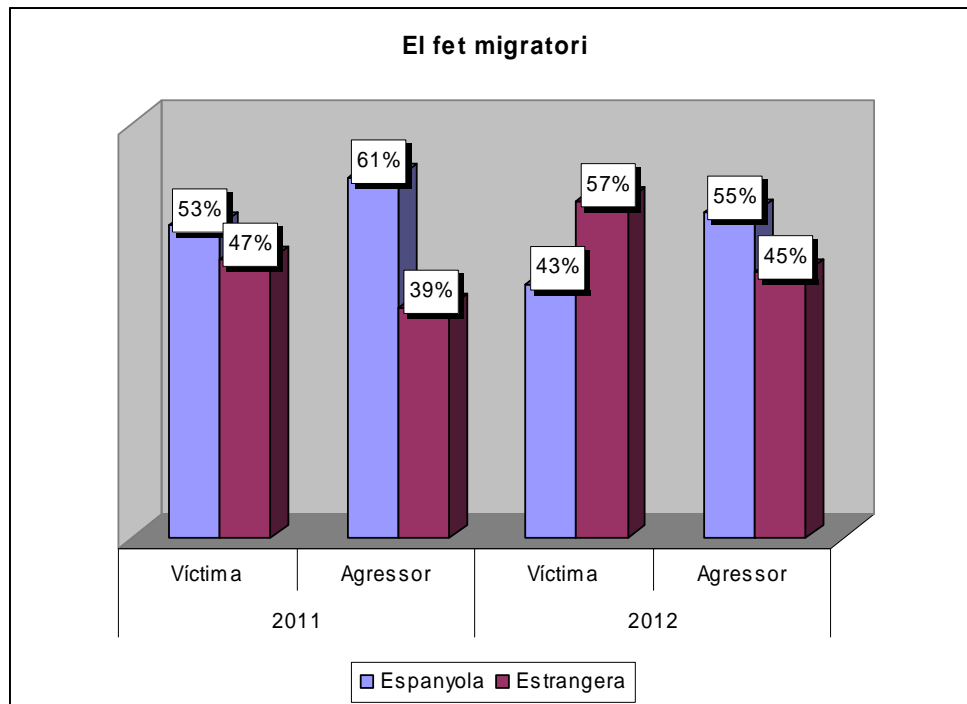

El 51% de les informacions no fa cap referència a l'origen nacional/ètnic ni de la víctima ni de l'agressor. És a dir, gairebé la meitat de les informacions susceptibles d'incloure aquestes dades, la incorporen i l'altre meitat, no.

Si observem l'evolució per anys, podem veure les diferències en els percentatges, en especial entre el 2011 i 2012: el 2011 les notícies que no portaven cap referència a l'origen eren d'un 64% baixant fins al 51 el 2012 i les que només esmentaven la víctima han pujat del 4 al 17%. En canvi s'esmenta menys l'origen de l'agressor: del 9 al 6%.

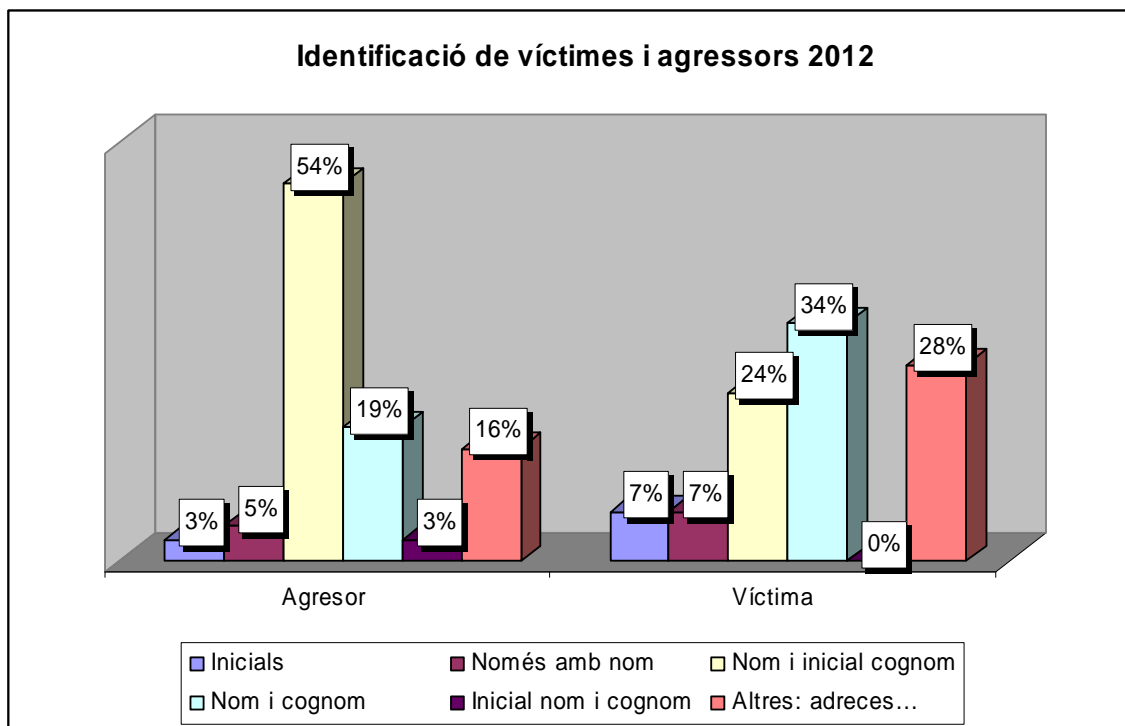
Tal i com vam poder observar durant l'anàlisi de l'any 2011, la percepció que els mitjans destaquen la nacionalitat quan els protagonistes són immigrants perquè això reforça una idea social preconcebuda que les situacions de maltractament es donen en unes determinades capes socials, es trenca. El 43% de les víctimes, gairebé la meitat, i el 55% dels agressors són identificats com de nacionalitat espanyola.

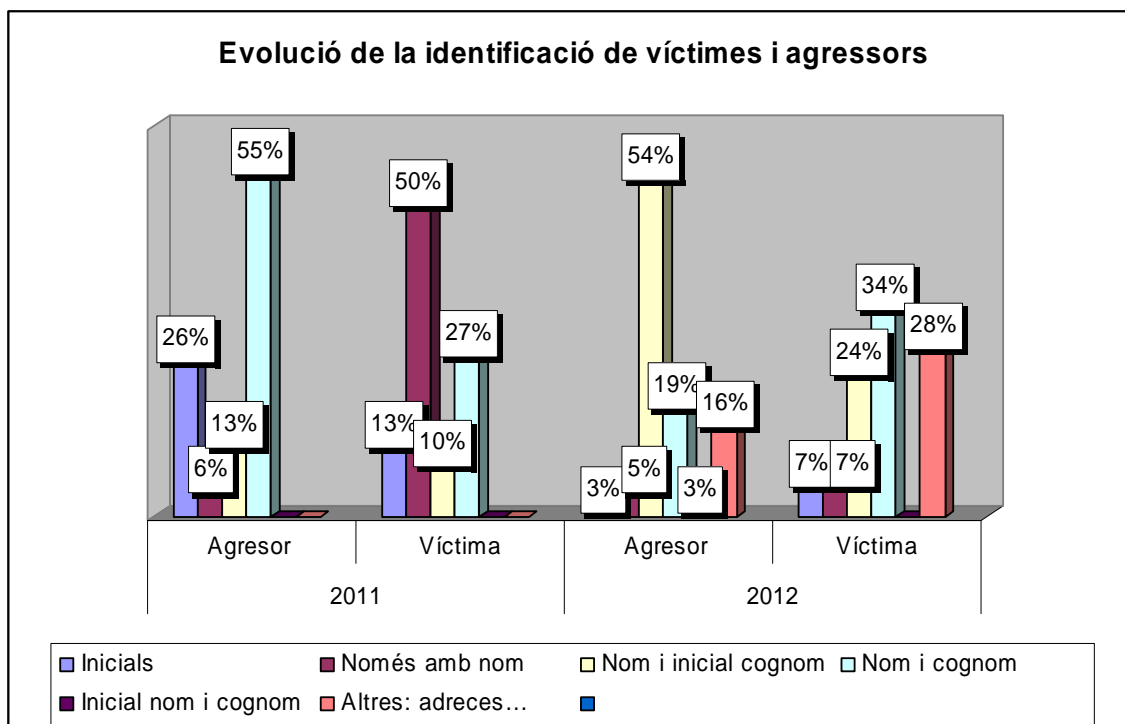
Ara bé, per saber si realment és destaca més el fet nacional quan els protagonistes són immigrants haurien de saber el 100% dels casos reals (no només dels publicats) protagonitzats per persones nascudes fora de l'Estat espanyol i o nascudes al territori espanyol. I veure quines d'elles han transcendit a la premsa i en quins han destacat el fet o no. Això seria una altra anàlisi que va més enllà de l'anàlisi de premsa.

Anàlisi

D'altra banda, i malgrat que les Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació estableixen la idoneïtat de mantenir tant a les víctimes com als agressors en l'anonimat, el 58% de les víctimes i el 44% dels agressors apareixen esmentats amb alguna dada com el nom i cognoms o inicials o fins i tot amb l'adreça on vivien. Aquestes dades provenen de la font que facilita la informació, que acostuma a ser policial i/o institucional.

Un aspecte a esmentar d'aquest gràfic és el fet que a les víctimes se les identifica més amb nom i cognom: un 34% davant d'un 19% dels agressors (per tant menys anonimat) mentre que puja fins als 54% les notícies en les quals els agressors són citats només amb el nom i l'inicial dels cognoms, per tant se'ls concedeix una mica més d'anonimat.

Si observem l'evolució en els darrers dos anys sobre com s'identifica la víctima i l'agressor, s'aprecia una variació a l'alça en la citació de l'agressor només amb el nom i

les inicials dels cognoms que ha passat d'un 13% a un 54% mentre que hi ha un increment en la citació de les víctimes amb nom i cognom, que ha passat d'un 27 a un 34%. Per tant, una conclusió clara és que les notícies en aquesta categoria es presenten amb menys anonimat pel que fa a les víctimes.

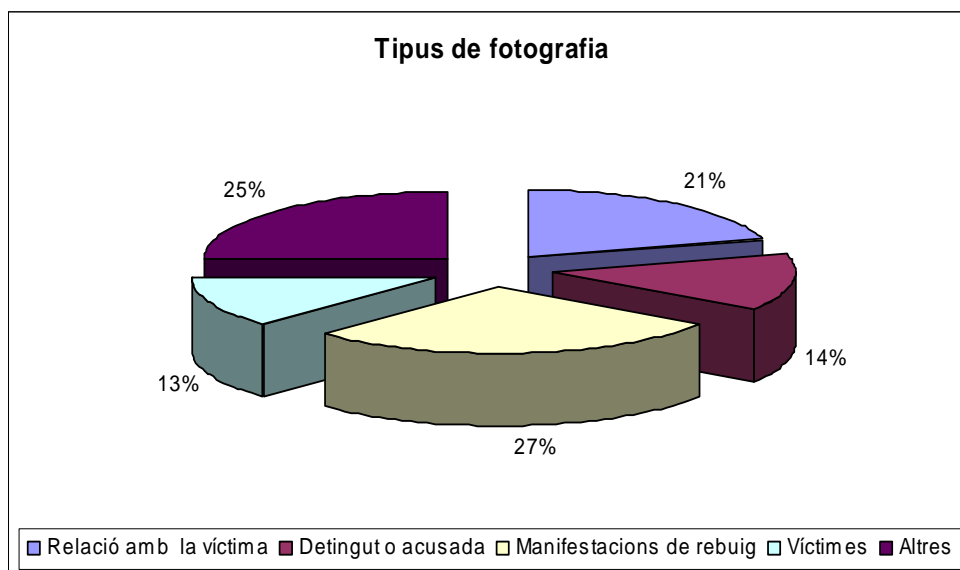
2.2.2 Ús de la fotografia

De les 120 unitats informatives, 65 d'elles, el 54%, no van acompanyades de cap fotografia. Aquest nombre, no és per casualitat, coincideix a grans trets amb el total de breus publicats. Les notícies amb foto amb números absoluts són 49 i representen el 46% del total. Aquesta proporció s'ha mantingut al llarg del anys.

Les fotografies les hem classificat en:

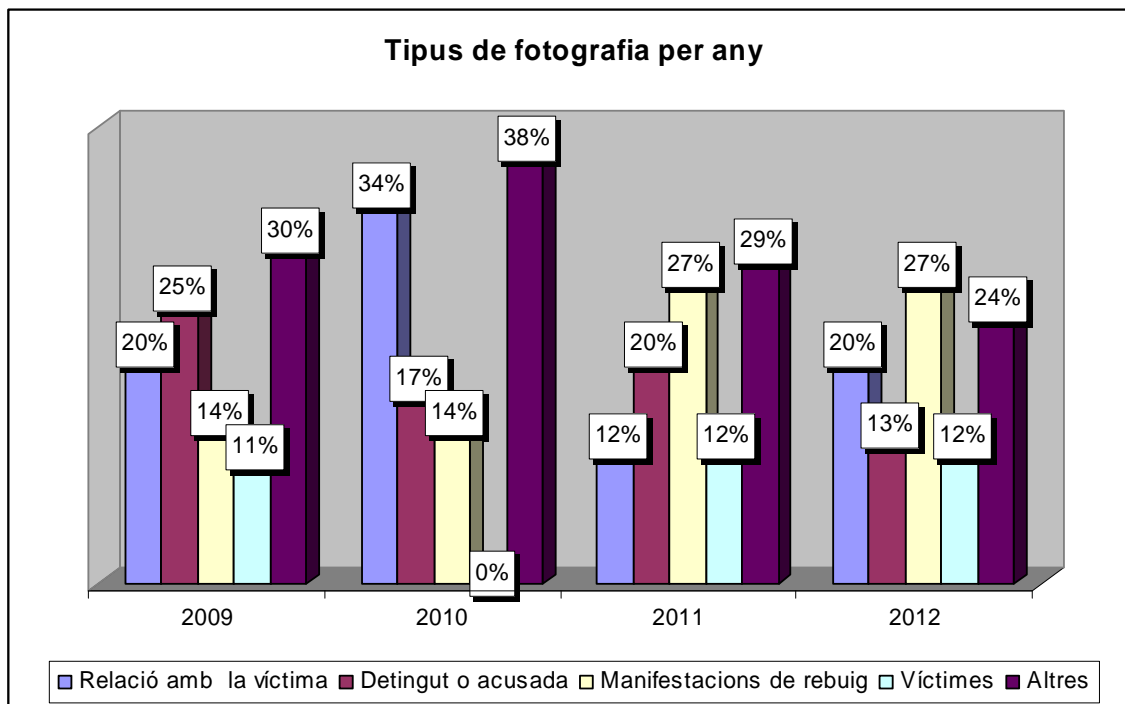
- Fotos que tenen relació directe amb la víctima: edifici on vivia, lloc del succés...
- Fotos del detingut / acusat
- Manifestacions de rebuig vers la violència masclista i/o de solidaritat vers les dones que pateixen una situació de violència
- Fotografies de les víctimes
- Altres: (càrrecs electes, persones expertes, periodistes, panoràmiques...)

Observem en el següent gràfic el tipus de fotografies que s'han publicat en el darrer any.

Veiem una certa proporció entre les fotografies de manifestacions de rebuig a la violència junt amb les de la categoria d'altres (Càrrecs electes, membres del poder judicial...) i en

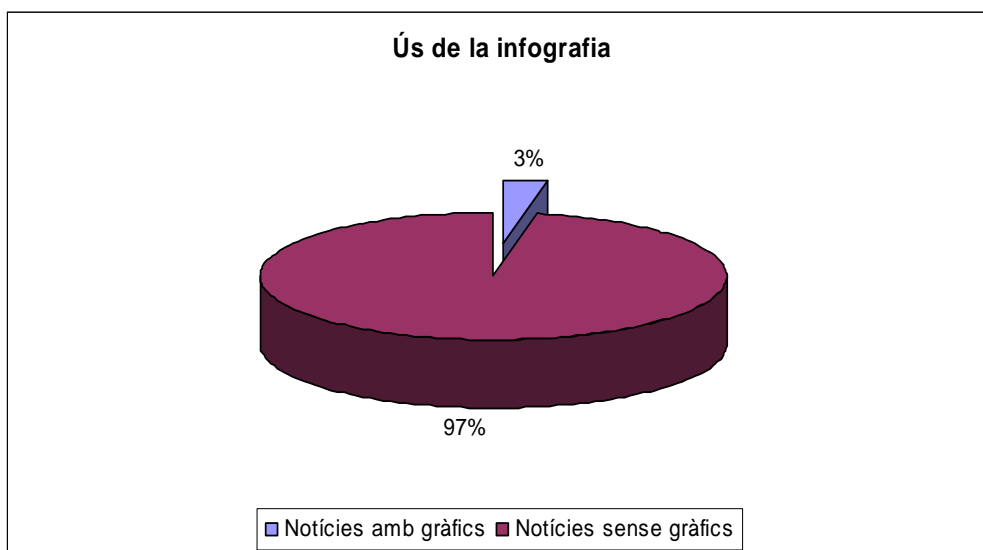
segon lloc trobem imatges referides a les víctimes (13%) i o relacionades amb la víctima (21%).

Veiem en l'evolució del tipus de fotografia per anys a l'igual que l'any 2010, en el període analitzat, no hi havia cap foto referida a les víctimes. En canvi als anys 2011 i 2012 les fotografies de la víctima, normalment, quan s'està retirant el cadàver de la dona del lloc on s'ha produït l'agressió (el domicili) han tornat a publicar-se.

Podem observar en els darrers anys un increment sostingut de les fotografies catalogades com a *Altres*. Aquesta categoria, tal i com hem comentat, agrupa aquelles fotos de caràcter més institucional: els jutjats, els jutges i les jutgesses, càrrecs electes, membres del poder judicial, persones expertes... Així que podríem deduir que es tendeix a recórrer a aquest tipus de fotografia per acompanyar la informació.

2.2.3 Ús de la infografia

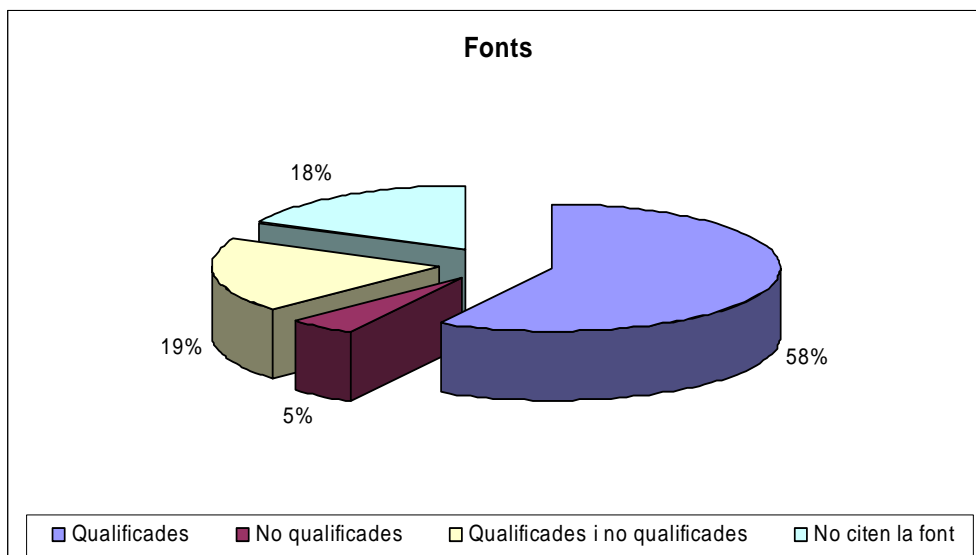
Pràcticament, el 100% dels recursos infogràfics els trobem a les unitats informatives de balanços i valoració de l'estat de la qüestió.

2.2.4 Les fonts

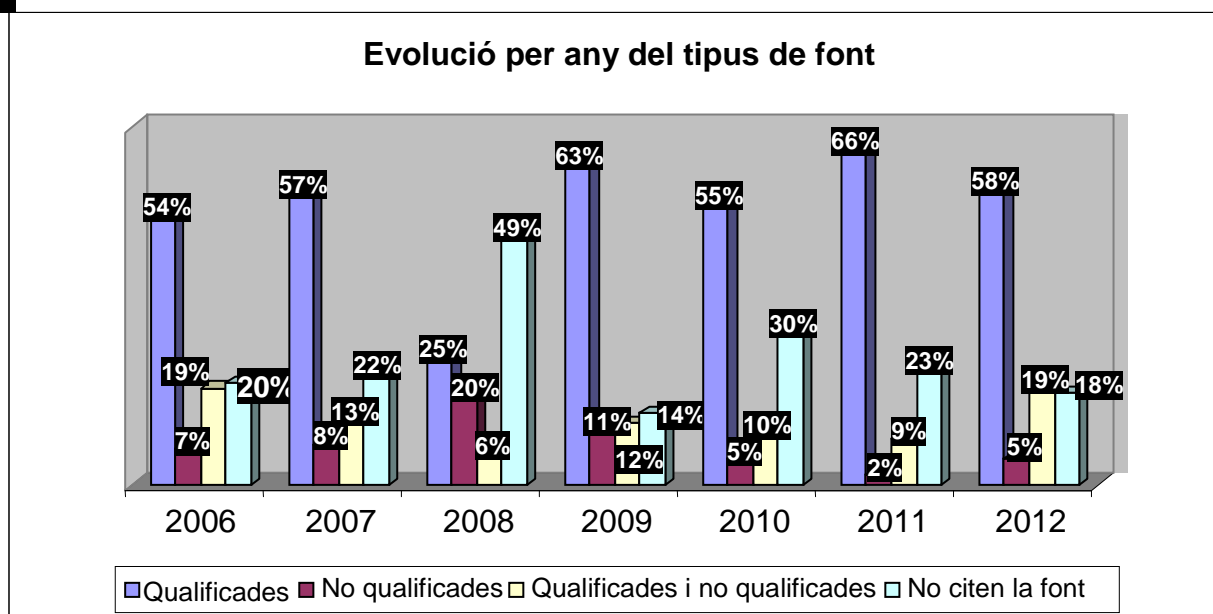
S'entén per font informativa el canal que facilita la informació per redactar la notícia.

El segon punt de les Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació especifica que cal **“Seleccionar i diversificar les fonts d’informació**. Cal evitar recollir testimonis del veïnat i dels familiars si no tenen dades concretes i aprofitables... És convenient que els i les periodistes i les empreses de mitjans de comunicació exerceixin la seva tasca d’acord amb els principis professionals i les normes ètiques. És important considerar, tant en les decisions com en la tria de fonts informatives i testimonis, l’objectiu periodístic que es persegueix, el context en què s’emmarca el fet i l’impacte i les conseqüències que se’n poden derivar segons com es tracti la informació”. Una vegada més volem insistir en la necessitat de contrastar les informacions amb diferents fonts informatives. La precarietat en què viu la professió, les rutines i les presses del dia a dia dificulten aquest exercici periodístic elemental de citar les fonts informatives i diversificar-les.

En l’anàlisi d’enguany, en 120 notícies s’han citat 208 fonts d’informació, és a dir, només 1,7 fonts per notícia. A més si tenim en compte que 33 de les fonts són fonts no qualificades cada notícia ha citat només 1,4 fonts qualificades.

Un 18% de les informacions no citen cap font. Però, a més, en dades complementàries de la recerca, hem observat que de les 98 notícies que sí que citen fonts informatives, un 45% (44 notícies) citen **només una font** i d'aquestes un 14% són fonts no qualificades.

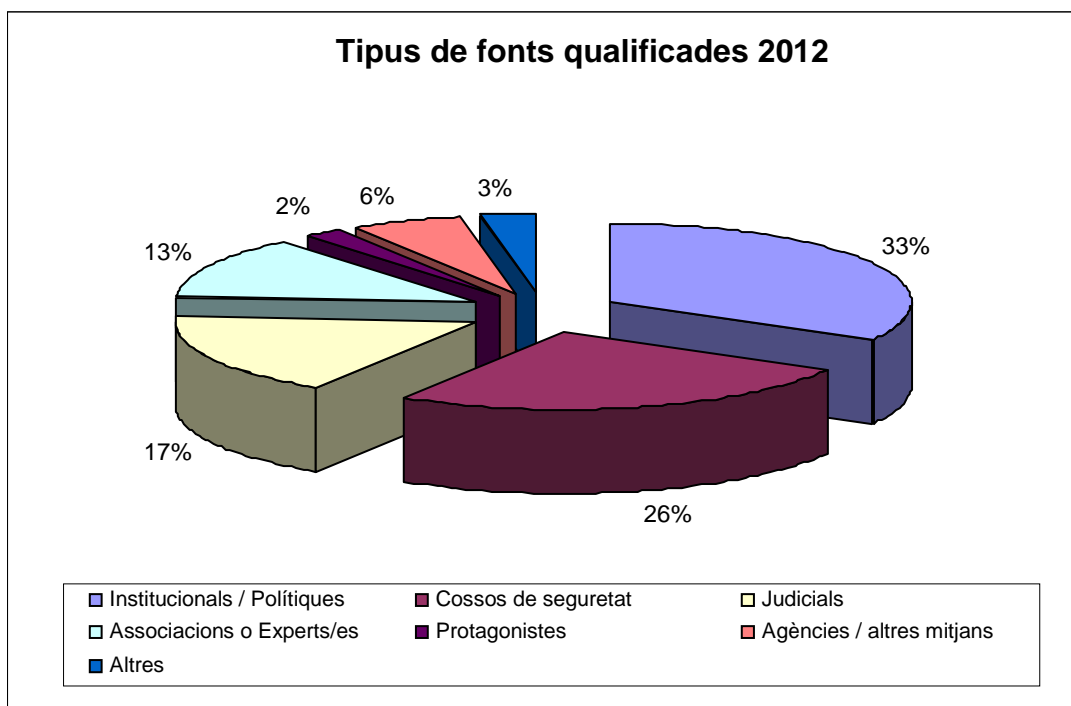

En aquesta taula sobre l'evolució en els darrers 7 anys del tipus de font citada, no observem grans variacions. Les fonts qualificades són les més citades sempre amb un percentatge superior al 50% i no milloren les informacions amb les fonts citades. Les fonts no qualificades es mantenen en la franja inferior, enguany amb un petit repunt passant del 2 al 5%. Aquest és un aspecte que considerem important a l'hora de fer un periodisme de qualitat i que encara queda camí per recórrer.

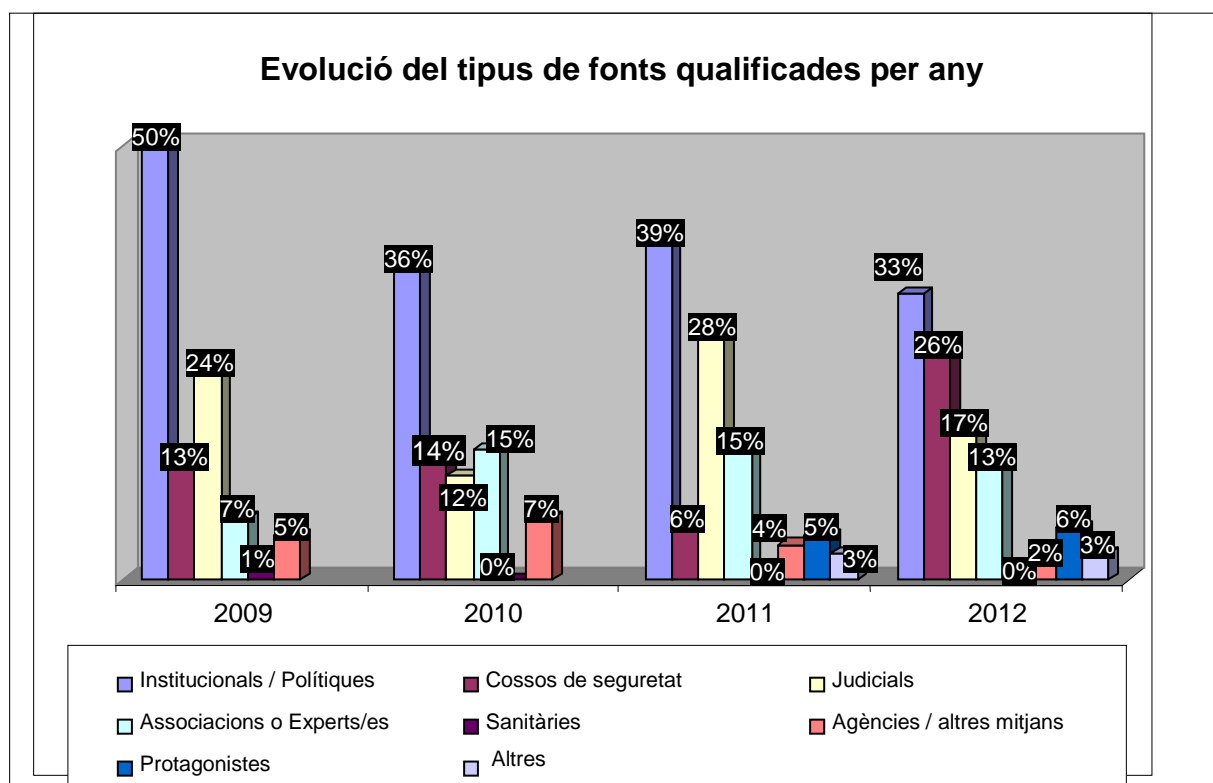
Tipus de fonts qualificades

A continuació presentem un detall sobre els tipus de fonts qualificades que hem classificat en:

- Institucionals / Polítiques
- Cossos de seguretat
- Judicials
- Associacions o Expertes
- Sanitàries
- Agències / altres mitjans

Com es pot apreciar dominen les institucionals (33%) les dels Cossos de Seguretat (26%) i les judicials (17%). Sumant aquestes 3 el percentatge és del 76%. Són poques les informacions que s'han elaborat a partir de fonts de persones expertes o d'entitats que treballen en aquest àmbit.

Finalment aquesta taula amb l'evolució del tipus de fonts qualificades en els darrers 4 anys presenta un fet a remarcar: baixen cada any les fonts institucionals i judicials mentre que pugen les dels Cossos de Seguretat. Podem pensar que aquest fet es produeix per una política comunicativa diferent dels gabinets de premsa dels Cossos de Seguretat.

La citació de la resta de fonts no presenten grans variacions. Creiem que cal incrementar l'ús de fonts expertes i/o d'associacions per donar més contingut a les informacions sobretot en les referides a balanços i reportatges en positiu.

4. ELS TITULARS

El titular és una part important de la informació. Ha de ser descriptiu, sintètic, curt però cal que tingui interès per seduir als lectors i lectores.

De la mostra, trobem que la majoria són neutres, secs, i en general amb un llenguatge correcte.

Hem fet un agrupament en 5 apartats en funció dels continguts i la seva presentació en forma de titular. Són els següents:

- 1.- Sensibilització o balanç; titulars informatius amb dades i reflexions emanades essencialment de fonts institucionals, judicials, o policials. Articles d'opinió i/o informacions al voltant del fenomen de la violència masclista.
- 2.- Descripció del fet ocorregut i la localitat: mort o agressió. Manifestacions contra la violència masclista.
- 3.- L'agressor, el protagonista del titular.
- 4.- El fet migratori: titulars en què el fet migratori i la procedència geogràfica de la víctima i l'agressor tenen un protagonisme destacat.
- 5.- Procediments policials i judicials. Seguiment del cas.

1.- Sensibilització o balanç; titulars informatius amb dades i reflexions emanades essencialment de fonts institucionals, judicials, o policials. Articles d'opinió.

Aquest apartat conté informacions que ajuden a la població a tenir una visió global o més àmplia del fenomen i que expliquen les mesures polítiques, judicials o policials.

- **No tenía vida y ahora tengo sueños** El País (Dimecres 04-01-2012)
- **Contra la violencia machista.** Público (Diumenge 08-01-2012)
- **Preocupació a Catalunya per les tres dones mortes el 2012.** Público (Dimarts 10-01-2012)
- **Cleries vincula las citas familiares de Navidad a los crímenes machistas.** El País (Dimarts 10-01-2012)
- **Mai no s'està prou previngut.** La Vanguardia (Dimarts 10-01-2012)
- **Més violència masclista** (Editorial). La Vanguardia (Dimarts 10-01-2012)

- **Preocupació pel repunt de violència de gènere al gener.** El Punt AVUI (Dimarts 10-01-2012)
- **El PP se apresura a solicitar leyes más duras y el Gobierno promete reformas** Público (Dissabte 14-01-2012)
- **Del gènere trepitjador.** (Opinió de la defensora de la Igualtat del mitjà) El Periódico de Catalunya (Diumenge 15-01-2012)
- **Demanda judicial por los recortes a las maltratadas.** Público (Diumenge 15-01-2012)
- **Genocidi femení i violència de gènere.** Público (Diumenge 15-01-2012)
- **Cada día hay 385 denuncias por violencia de género.** Público (Dissabte 21-01-2012)
- **Drama personal i problema col·lectiu.** La Vanguardia (Dimarts 24-01-2012)
- **Alarma encesa pels crims masclistes.** El Punt AVUI (Dimecres 25-01-2012)
- **Les causes dels assassinats masclistes.** Público (Diumenge 29-01-2012)
- **Complaença amb un masclisme assassí.** (Opinió). El Periódico de Catalunya (Dimarts 04-09-2012)
- **El CGPJ conclou que el 70% dels assassinats sexistes es produeix amb extrema violència.** La Vanguardia (Divendres 21-09-2012)

2.- Descripció del fet ocorregut i la localitat: mort o agressió. Manifestacions contra la violència masclista

Els titulars del segon grup són els més crus, ja que fan referència a com va succeir el fet. Acostumen a ser directes i clars per tal que els lectors i lectores entenguin la gravetat de les agressions però alhora són secs i directes.

- **Una muerte en Girona inicia la negra lista de los crímenes machistas de 2012.** El País (Dimarts 03-01-2012)
- **Asesinada una mujer en su masía de Puig-reig.** El País (Dimecres 04-01-2012)
- **Concentració per la primera morta de l'any.** El Periódico de Catalunya (Dimecres 04-01-2012)
- **Trobada morta una dona amb signes de violència a Tarragona.** El Periódico de Catalunya (Dimecres 04-01-2012)

- **Ferida al ser apunyalada pel seu exmarit en un hospital de BCN.** El Periódico de Catalunya (Dijous 05-01-2012)
- **Hallada una joven muerta en su piso de Barcelona.** Público (06-01-2012)
- **Minut de silenci per la mort d'una veïna.** Público (Dimecres 11-01-2012)
- **Una dona mor de manera violenta a Granollers.** El Punt AVUI (Dissabte 28-01-2012)
- **Una altra dona assassinada per la parella, la 32a aquest any.** La Vanguardia (Dijous 06-09-2012)
- **Otra mujer asesinada antes de denunciar.** El Mundo (Dilluns 10-09-2012)
- **Una dona ferida a Lleó per la parella que després se suïcida.** La Vanguardia (Dissabte 22-09-2012)
- **Una altra dona morta de forma violenta.** El Punt AVUI (Diumenge 30-09-2012)

3.- L'agressor, el protagonista del titular

L'agressor, el protagonista del titular, descriu algun tret del personatge i la forma d'agredir la víctima. Són titulars que expressen, en alguns casos, la duresa de l'acarnissament de l'agressor vers la seva víctima.

- **Apunyalala la seva exparella a l'hospital mentre visitava la filla.** El Punt AVUI (Dijous 05-01-2012)
- **Un hombre mata a su mujer en Jaén.** Público (Dijous 19-01-2012)
- **Un home assassina la seva dona a Santa Coloma de Queralt.** El Periódico de Catalunya (Diumenge 22-01-2012)
- **L'assassí d'una dona se suïcida en la reconstrucció del crim.** El Periódico de Catalunya (Dilluns 23-01-2012)
- **Estrangula a su pareja e intenta suicidarse.** El Mundo (Dijous 06-09-2012)
- **Un home estrangula la seva parella a Torrent.** El Punt AVUI (Dijous 06-09-2012)
- **Un home se suïcida després d'apunyalat la seva esposa, que continua greu.** La Vanguardia (Dimecres 26-09-2012)

4.- El fet migratori i la procedència geogràfica de la víctima i l'agressor, tenen un protagonisme destacat

En l'anàlisi d'aquest any 2012 no hem trobat titulars amb referències geogràfiques o ètniques de l'agressor o la víctima.

5.- Titulars relacionats amb procediments policials, detencions i judicis. Seguiment del cas.

És recomanable publicar sentències i resolucions judicials ja que dóna llum al problema i ajuda a fer-se una idea del funcionament judicial.

- **Detenen l'autor de l'assassinat de l'Ametlla de Merola.** El Punt AVUI (Divendres 06-01-2012)
- **Presó preventiva per un presumpte assassí.** Público. (Diumenge 08-01-2012)
- **Detenido tras matar a puñaladas a su pareja en Mollet.** El País (Dissabte 14-01-2012)
- **Vint anys de presó per a l'assassí confés de Marta del Castillo.** El Punt AVUI (Dissabte 14-01-2012)
- **El juez investiga el suicidio del autor del último crimen.** Público (Dimarts 24-01-2012)
- **El juez indaga el suicidi d'un detingut en la reconstrucció d'un crim.** El Periódico de Catalunya (Dimarts 24-01-2012)
- **La fiscalia recorre l'absolució dels suposats cómplices al cas Del Castillo.** La Vanguardia (Divendres 27-01-2012)
- **Detingut el marit de l'assassinada de Granollers.** El Periódico de Catalunya (Dilluns 30-01-2012)
- **Admet haver mort la dona amb un cúter a Badalona.** El Punt AVUI (Dimarts 31-01-2012)

5. CONCLUSIONS

De la lectura dels resultats dels diferents gràfics i titulars podem dir que:

- **Informacions publicades segons mitjà.** De les 130 unitats informatives, el 23%, corresponen a *La Vanguardia*; el 18%, a *El Periódico de Catalunya*; el mateix percentatge, 18% al diari *El País*; el 13% a *El Punt AVUI*; i, els diaris *Público* i *El Mundo* sumen el 28%. Ara bé el diari *Público*, del qual només hem analitzat el mes de gener, representa un 25% del total de les unitats informatives publicades. El gruix de les informacions sobre violència contra les dones es van publicar durant el més de gener, degut al tràgic començament d'any que es va patir i pels balanços amb dades de l'any que es publiquen.
- **Extensió.** Pel que fa a l'extensió de les informacions s'aprecia de forma clara, un any més, una tendència a fer servir els breus: les informacions curtes es consoliden en un percentatge proper al 50%, en canvi les més llargues o reportatges de sensibilització, balanços anuals de qüestions judicials, o reportatges en positiu, es queden els dos últims anys en un percentatge baix: 12%. Els darrers dos anys, 2011 i 2012, presenten uns resultats similars i una mateixa tendència informativa.
- **Gèneres.** En quant als gèneres, el purament informatiu se situa al voltant del 90%, l'opinió no supera el 10%. I a més, en tots els anys analitzats (2006 – 2012), aquesta proporció s'ha mantingut.
- **Tipus.** El tipus d'informacions que es publiquen sobre violència masclista acostumen a ser, com ja hem esmenat, notícies breus, amb poc o nul contrast, que es limiten a ressenyar els fets, en molts casos sense citar ni les fonts. Les informacions més publicades són aquelles que fan referència a fets concrets d'agressions, assassinats,... etc. Però també hem trobat notícies de "seguiment dels casos": informacions de judicis o sentències de casos mediàtics o d'altres que s'han produït en els darrers dies. Les informacions en positiu es continuen publicant.
- **Dades víctima i agressor.** De les informacions susceptibles de recollir dades sobre la víctima i l'agressor el 57% no presenten cap tipus de menció a antecedents del cas, com per exemple el fet que la víctima ha denunciat o si tenia un ordre d'allunyament. Un 43% de les informacions informen sobre si aquestes dones havien presentat denúncia prèvia o no, així com si hi ha un ordre

d'allunyament. També volem destacar el fet que s'informi en un 16% de casos en què l'agressor se suïcida o s'intenta suïcidar.

- **El fet migratori.** El 51% de les informacions no fa cap referència a l'origen nacional/ètnic ni de la víctima ni de l'agressor. És a dir, gairebé la meitat de les informacions susceptibles d'incloure aquestes dades, la incorporen i l'altre meitat, no. El 2011 les notícies que no portaven cap referència a l'origen eren d'un 64% baixant fins al 51 el 2012.
- **Identificació.** Pel que fa a la identificació de la víctima i l'agressor, s'han produït variacions en els darrers dos anys. Així les informacions que només esmentaven la víctima han pujat del 4 al 17%. En canvi s'esmenta menys l'origen de l'agressor: del 9 al 6%. El 43% de les víctimes, gairebé la meitat, i el 55% dels agressors que són identificats, s'esmenta que tenen nacionalitat espanyola. Alhora es detecta una variació a l'alça en la citació de l'agressor només amb el nom i les inicials dels cognoms que ha passat d'un 13% a un 54% mentre que hi ha un increment en la citació de les víctimes amb nom i cognom, que ha passat d'un 27 a un 34%. Per tant, una conclusió és que les notícies en aquesta categoria es presenten amb menys anonimat pel que fa a les víctimes.
- **Fotografies.** De les 120 unitats informatives, 65 d'elles, el 54%, no van acompanyades de cap fotografia. Aquest nombre, coincideix a grans trets amb el total de breus publicats. Si mirem l'evolució en els darrers 3 anys trobem que el 2009 un 50% d'informacions no portava cap imatge; el 2010 aquest percentatge s'enfila fins al 64% i el 2011, 56%. Com a aspecte destacable pel que fa al tipus de fotografia en els darrers dos anys hem detectat que es tornen a publicar fotografies de quan s'està retirant el cadàver de la dona del lloc on s'ha produït l'agressió.
- **Les fonts informatives.** Un 18% de les informacions no citen cap font. Però, de les notícies que sí citen fonts, un 45% citen **només una font** i d'aquestes, un 14% són fonts no qualificades. En els darrers 7 anys observem com les fonts qualificades són les més citades sempre amb un percentatge superior al 50% i no milloren significativament les informacions amb les fonts citades. Les fonts no qualificades en mantenen en la franja inferior, enguany amb un petit repunt passant del 2 al 5%. Dins les fonts qualificades predominen les institucionals (33%) les dels Cossos de Seguretat (26%) i les judicials (17%). Sumant aquestes 3 el percentatge és del 76%. Són poques les informacions, per tant, que s'han elaborat a partir de

fonts de persones expertes o d'entitats que treballen en aquest àmbit. I si donem un cop d'ull a l'evolució de la utilització i citació del tipus de fonts qualificades, en els darrers 4 anys, ens hem apercebut d'un fet a remarcar: baixen cada any les fonts institucionals i judicials mentre que pugen les dels Cossos de Seguretat. Podem pensar que aquest fet es produeix per una política comunicativa diferent dels gabinets de premsa dels Cossos de Seguretat. Creiem que cal incrementar l'ús de fonts expertes i/o d'associacions per donar més contingut a les informacions sobretot en les referides a balanços i reportatges en positiu. I en qualsevol cas donada la forta presència de fonts institucionals, és molt important la tasca informativa que es pot fer des d'aquests organismes exercint la seva funció de periodistes de fonts i a favor d'una informació de qualitat pel que fa a aquesta problemàtica.

- Pel que fa als **titulars** observem, igual que en els darrers anys, una tendència periodística a elaborar uns titulars purament informatius. També hem trobat titulars en positiu sobre bones pràctiques o reflexions que inviten a la sensibilització. La majoria però se centren en la descripció del fet ocorregut i és de destacar l'important nombre de titulars en els quals l'agressor és el protagonista i sobre el seguiment judicial o processal del mateix. Aquest any tampoc hem trobat cap titular en el qual es faci menció explícita del fet migratori.
- **Contextualització.** El grau de contextualització no és molt destacable, sobretot si tenim en compte l'alt percentatge de breus però si volem esmentar el fet positiu que hem pogut comprovar que en els darrers paràgrafs de certes notícies es fa un repàs a altres casos succeïts anteriorment i algunes notícies estan força ben contextualitzades.
- **El Lèxic.** Enguany hem incorporat una altra categoria a la base de dades que fa referència al lèxic, és a dir al vocabulari que s'utilitza i els adjectius que s'hi poden afegir per donar més sentit mediàtic a la notícia. Com fet a valorar negativament, encara podem trobar informacions amb un **ús excessiu d'adjectius** que l'únic que fan es dramatitzar encara més els fets. Expressions com "*duro cautiverio*", "*brutales palizas*", "*tortura cruel*", que es van publicar en una mateixa frase d'una notícia publicada el 3 de gener a El País. O, unitats informatives en les quals es pretén **justificar l'acció de l'agressor**, a partir d'afegir-hi conceptualitzacions com per exemple que l'agressor tenia problemes psicològics (6/01/12 - El Periódico;

20/01/2012 – La Vanguardia; 14/01/12 – El País) ; era drogoaddicte (14/01/12 – El País; era conflictiu i tenia problemes (6/01/2012 – El País); que hi havia problemes de parella i/o la crisi (10/09/2012 – El País). Finalment, assenyalar que encara trobem notícies que recullen **opinions del carrer** que poden influir negativament en la possibilitat que una situació de maltractament pugui acabar i acabar bé per a la víctima: com per exemple comentaris de l'estil que *res serveix per aturar els atacs masclistes, ni l'acció policial ni judicial* (2/01/2012 – El Punt AVUI).